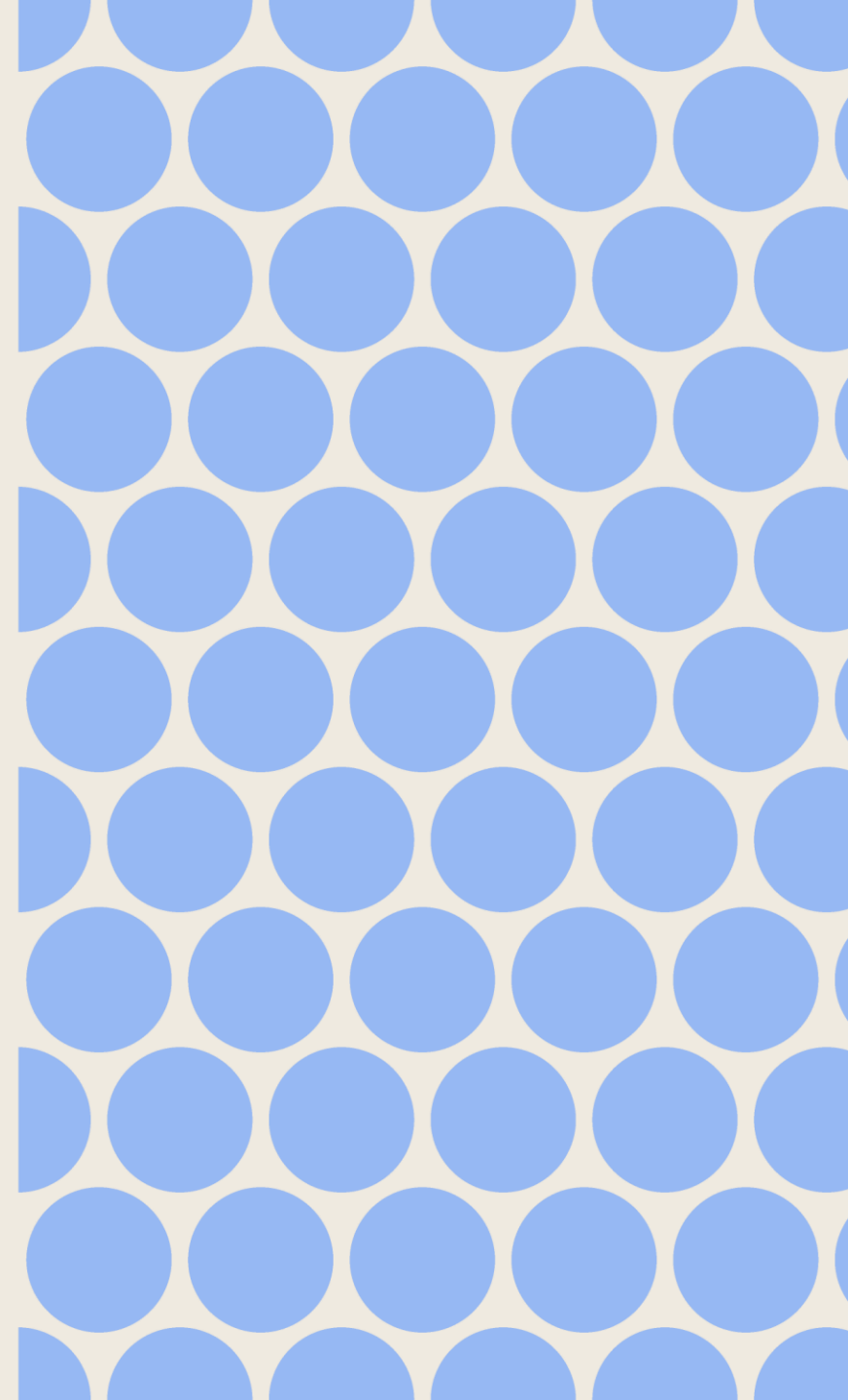

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaki - keskeistä

Johtaja Jaska Siikavirta
30.11.2023

Sote- valvontalain sisällöstä yleisesti

- Valvonnan ja omavalvonnan yleislaki **sosiaali- ja terveydenhuollossa**, pääosin voimaan 1.1.2024
- Julkisen ja yksityisen sektorin valvonta – toimintaedellytysten ja velvollisuuksien yhdenmukaisuus
- Ilmoitus- ja lupahallinnosta yhtenäiseen rekisteröintimalliin
- palveluntuottajan ja viranomaisen resurssien vaikuttavampi käyttö
- Valtakunnallinen rekisteri Soteri
- Ennakollisen ohjauksen ja ennaltaehkäisevän (omavalvonnan) valvonnan vahvistaminen
- Omavalvontasäännösten vahvistaminen, kehittäminen ja kokoaminen
- STM:n ohje sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista (marraskuu 2023)
  - Ohje toimii sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan ja omavalvonnan soveltamisohjeena. Ohje sisältää erityisesti valvontalain ydinsisältöä ja lain myötä tapahtuvia keskeisiä muutoksia.

Lain soveltamisalasta

- Julkinen ja yksityinen (ml. kolmas sektori) palveluiden järjestäminen ja tuottaminen
- Ammattihenkilövalvonta edelleen rinnakkainen valvontamuoto
- Soveltamisalaa ei ole rajattu liike- ja ammattitoimintaan tai tiettyihin oikeudellisiin muotoihin (vrt. vanha laki yksityisistä sosiaalipalveluista)
- Rajauksia:
  - lakia ei sovelleta palveluihin, jotka ovat asiakkaalle vastikkeettomia (pl. julkiset maksuttomiksi säädetyt/määrätyt palvelut)
  - lakia ei sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin
  - eräät sosiaalipalvelut
  - kv- erityistilanteet

Yhtenäinen rekisteröintimenettely

- Julkisen ja yksityisen sektorin säädettyjen toimintaedellytysten ja velvollisuuksien yhdenmukaisuus
- Ennakollisen laillisuusvalvonnan kokonaisuus valtion viranomaistoiminnaksi (vrt. nykyisessä sääntelyssä hyvinvointialueen tehtävät)
- Sama menettely riippumatta toiminnan oikeudellisesta muodosta (vrt. lupa- ja ilmoitusmenettelyiden eroavaisuudet)
- Tuottajan taloudellisten toimintaedellytysten ja luotettavuuden varmistaminen ehdottomana edellytyksenä
- Mahdollisuus ohjata ennakoivalvonnan menettelyn painoa laadultaan ja laajuudeltaan sekä asiakasryhmältään keskeisiin palvelumuotoihin ja –toimijoihin sekä muutostilanteisiin (valvonnan vaikuttavuus ja tehokkuus)
- Muutos- ja yhteistoimintatilanteiden hahmottaminen hallinnollisesti yhtenäisellä tavalla (mahdollisuus yhteiseen palveluyksikköön)
- Painotettu viranomaislähtöisyys tiedoissa, jotka hankittavissa viranomaislähteistä
- Valtakunnallinen yhtenäinen tietopohja ja sen hyödynnettävyys
- Julkiselle tuotannolle siirtymäsääntely

Rekisteröintimenettelyn erityispiirteitä

- Julkisen ja yksityisen sektorin yleisten toimintaedellytysten ja velvollisuuksien yhdenmukaisuus
  - Julkista toimintaa koskevat mahdolliset erityisvelvoitteet / tiukemmat velvoitteet säädetty erikseen palvelulainsäädännössä = yksityiselle toiminnalle ei voi asettaa valvontalain nojalla tiukempia velvoitteita kuin julkiselle
- Palveluyksikön määritelmä laajentaa mahdollisuuksia organisoida palvelutoimintaa asiallisesti ja alueellisesti (toimintaedellytysten täytyminen ratkaistaan omana kysymyksenään)
- Yhteisen palveluyksikön konsepti vähentää rinnakkaista ja päällekkäistä edellytysten selvittämistä
- Palveluntuottajaksi rekisteröityminen tehdään kerran ja se antaa lähtökohtaisen kelpoisuuden toimia tuottajana – edellytysten täyttymistä toiminnan aikana kontrolloidaan jatkuvana valvontana (vrt. ammattihenkilön rekisteröinti)

Rekisteröintimenettelyn erityispiirteitä - jatkuu

- Rekisteröinti eroaa lupahallinnosta
  - Palveluntuottajan ja palveluyksikön rekisteröinnin erillisuus
  - Muutostilanteissa selvitetään edellytysten täyttyminen vain muutosten osalta
  - Palveluyksiköiden siirtokelpoisuus toiselle tuottajalle
- Toimintaedellytykset ovat lakisääteisiä vähimmäisedellytyksiä
  - Tarkoituksenmukaisuus (laatuaso, toteuttamistapa jne.) ei ole laillisuusvalvonnan piirissä
  - Edellytykset mahdollisimman välineneutraaleja ja saavutettavissa eri keinoin
- Henkilöstöä koskevat vaatimukset voidaan täyttää omalla henkilöstöllä, vuokratulla henkilöstöllä, hankitulla työvoimalla ja ostopalvelulla
- Vastuuhenkilöitä voi olla useita ja velvollisuuksien täyttämistä arvioidaan johtamisjärjestelmän kokonaisuutena
- Rekisteröintiä varten annettavat tiedot osin selvityksiä, osin ilmoituksia (ns. luottamusperusteisuus, omavalvonnan tehostus)

Viranomaisvalvonta ja omavalvonta

- Viranomaisvalvonnan tehtävä on edistää ja varmistaa omavalvontaa ja puuttua, kun omavalvonta ei riitä. Omavalvonta ei voi koskaan kokonaan korvata viranomaisvastuulla olevaa valvontaa, eikä viranomaisvalvonta omavalvontaa.
- Valvonnan painopiste on yksilötason ja operatiivisen tason valvonnan osalta (osana omavalvontaa) ensisijaisesti järjestäjä/tuottajataholla
- Viimesijainen laadultaan ja laajuudeltaan kaikkein merkittävimpiin mahdollisiin epäkohtiin puuttuva valvonta, palvelujärjestelmän suunnitelmallinen valvonta ja omavalvonnan tukeminen taas ovat keskeisimpiä valtion valvontaviranomaisen tehtäviä
- Viranomaisvalvonnassa puututtavat (kantelu- ja valvonta-) asiat on arvioitava yhtenäisin kriteerein riskiperusteisesti – viranomaisvalvonnassa ensisijaisesti, nopeimmin ja tehokkaimmin käsiteltävät asiat palvelun järjestäjälle/tuottajalle
  - Perustana yhtenäinen tieto- ja arviopohja palvelujärjestelmän tilanteesta sekä omavalvonnan toimivuudesta (yhteys valtionohjaukseen)
  - Sisältöpainopisteet ohjaavat riskiarvion painotuksia (valtionohjauksen/tulosohjauksen painopisteet, valvojan asettamat painopisteet)

Riskiperusteisuus lain läpileikkaavana

- Riskiperusteisuus koskee niin ennakkovalvontaa kuin toiminnanaikaista valvontaa, sen kohdentamista ja rajausta sekä toimenpiteitä
- Rekisteröinti: palveluyksikköä koskevat edellytykset selvitetään (kirjallisesti, tarkastuksin) vain siltä osin kuin se yksittäistapauksessa arvioidaan riskiperusteisesti tarpeelliseksi
  - Huom. Myös ennakkotarkastus voidaan toteuttamistavaltaan ja sisällöltään rajata tämän mukaisesti
- Valvonta: käsittelyyn ottaminen, valvonnan kohdentaminen ja toteuttaminen arvioidaan ja rajataan riskiperusteisesti
- Molempien kokonaisharkinnan perusteena yksi ja sama arviointikehikko ja tietopohja
  - Toiminnan ja asiakas/potilasryhmän yleinen merkitys
  - Tietojen eheys ja luotettavuus
  - Omavalvonnan toimivuus, muu erityinen valvontahistoria
  - Linjatut painotukset ja periaatteet (huom. Yhteys valtioneuhjaukseen, tulosohtjaukseen ja viranomaispainotuksiin)

Oma valvonta valvontalaissa

- Järjestämislain periaatteet HV-alueen ja palveluntuottajien oma valvontavelvollisuudesta säilyvät ennallaan
  - Velvoitteet osana järjestämistehtävää ja tuottamista
  - Oma valvontaohjelma kattoinstrumenttina, oma valvontasuunnitelma päivittäistä toimintaa varten
- Yksityistä ja julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat oma valvontasäännökset kootaan ensimmäistä kertaa mahdollisimman kattavasti yhteen lakiin = suunnitelmista velvoitteisiin osana järjestämistä ja tuottamista
- Oma valvonta koskee omaa ja ostettua/muuta yhteistoiminnan palvelutuotantoa, erityissääntelyä tältä osin edelleen HVA- laissa ja järjestämislaisissa (ml. kelpoisuus toimia alihankkijana)
- STM:llä asetuksenantovaltuus oma valvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä
- Valviralla määräyksenantovaltuus oma valvontasuunnitelman tarkemmasta sisällöstä

Omavalvonta valvontalaissa - jatkuu

- Omavalvontaan sisältyy vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettely (no blame)
- Muistutusten käsittely, ilmoitusten käsittely, kanteluiden käsittely oleellinen osa omavalvontaa
- Seurantaan ja raportointiin velvoitteita
- Laissa säädetään palveluntuottajan omasta ja henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta (vrt. sosiaalihuoltolain menettely)
  - Turvallisuusepäkohdat, muu mahdollinen lainvastaisuus
  - Palvelunjärjestäjän, palveluntuottajan ja vastuuhenkilön on ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan taikka muun lainvastaisuuden korjaamiseksi.
  - Ilmoitusmahdollisuus laillisuusvalvojalle, jos epäkohtaa ei korjata
  - Tiedotusvelvollisuus ja vastatoimien kieltö

Omavalvonta valvontalaissa - jatkuu

- Laajennus rikosrekisteriotteen tarkistamiseen tietyissä tilanteissa (iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kanssa työskentelevät)
- Huom! Vammaisten henkilöiden kanssa työskentelevien osalta voimaantulo 1.1.2025
- Velvollisuus rikosrekisteriotteen pyytämiseen koskee palveluntuottajaa yhden vuoden aikana vähintään kolme kuukautta kestävässä työ- ja virkasuhteissa.
- Tämän lisäksi palveluntuottajalla on oikeus pyytää rikosrekisteriotetta yhden vuoden aikana enintään kolme kuukautta kestäviin tehtäviin otettavasta henkilöstä.
- Soveltamistilanteet ja menettely kuten nykyisinkin lasten kanssa työskentelevien kanssa (ks. TEM opas)
  - rikostaustan selvittämisen oikeusvaikutukset,
  - minkä luonteisissa tehtävissä toimimiseen menettelyä sovelletaan ja
  - missä vaiheessa työhönottoa tai tehtävien muuttumista rikosrekisteriote tarkistetaan.

Kiitos